

Обліково-інформаційне забезпечення процесу вибуття основних засобів

Оляднічук Н.В., к.е.н., доцент

Уманський національний університет садівництва

Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» регулює методологічні засади обліку основних засобів, інших необоротних матеріальних активів, капітальних інвестицій незавершеного характеру, а також регламентує формування інформації та розкриття її у фінансовій звітності. Об'єкт основних засобів визнається активом, якщо існує імовірність того, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди від його використання та вартість його може бути достовірно визначена.

Об'єкт основних засобів вилучається з активів (списується з балансу підприємства) у разі його вибуття внаслідок безоплатної передачі або невідповідності критеріям визнання активом. Фінансовий результат від вибуття об'єктів основних засобів визначається вирахуванням з доходу від вибуття основних засобів їх залишкової вартості, непрямих податків і витрат, пов'язаних з вибуттям основних засобів. У разі часткової ліквідації об'єкта основних засобів його первісна (переоцінена) вартість та знос зменшуються відповідно на суму первісної (переоціненої) вартості та зносу ліквідованої частини об'єкта.

Основні засоби, які підприємство реалізує, оцінюються за чистою реалізаційною вартістю, тобто за справедливою вартістю основного засобу за вирахуванням очікуваних витрат на його реалізацію. Процес реалізації основних засобів регламентується П(с)БО 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність». Це Положення визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про необоротні активи, утримувані для продажу, та групу активів, що належить до вибуття в результаті операції продажу, а також припинену діяльність та розкриття такої інформації у фінансовій звітності.

Об'єкт основних засобів, який планується продати, визнається утримуваним для продажу за таких умов (п. 1 розд. 2 П(С)БО 27):

- економічні вигоди очікується отримати від їх продажу, а не від їх використання за призначенням;
- вони готові до продажу у їх теперішньому стані;
- їх продаж, як очікується, буде завершено протягом року з дати визнання їх такими, що утримуються для продажу;
- умови їх продажу відповідають звичайним умовам продажу для подібних активів;
- здійснення їх продажу має високу ймовірність, тобто здійснюється їх активна пропозиція на ринку за ціною, що відповідає справедливій вартості.

Основний засіб, який переведений до групи вибуття, не визнається необоротним активом, амортизація на такий актив не нараховується. При реалізації основного засобу здійснюються наступні операції та складаються бухгалтерські статті:

Господарська операція	Кореспонденція рахунків	
	Дебет	Кредит
Переведено об'єкт основних засобів до складу необоротних активів, утримуваних для продажу	286	10
Списано нарахований знос	131	10
Визнано дохід від продажу об'єкта необоротних активів, утримуваних для продажу	377	712
Відображено податкове зобов'язання з ПДВ	712	641
Списано собівартість реалізованого основного засобу	943	286

Процес реалізації може тривати певний період від моменту переведення основного засобу до складу необоротних активів, утримуваних для продажу, до моменту вибуття активу за межі підприємства. Оптимальним вважається період реалізації основного засобу протягом одного року. Період завершення продажу основного засобу може бути продовжено на період більше одного року у випадку, якщо це обумовлено обставинами, які не контролюються підприємством-продавцем активу.

Повний фізичний або моральний знос основного засобу протягом періоду корисного його використання завершується ліквідацією такого активу. Списання основного засобу з балансу підприємства по закінченню терміну його корисного використання називається ліквідацією. При ліквідації основного засобу складають бухгалтерські статті:

Господарська операція	Кореспонденція рахунків	
	Дебет	Кредит
Списано нарахований знос ліквідованого основного засобу	131	10
Списано залишкову вартість ліквідованого основного засобу	976	10
Списано витрати, пов'язані з ліквідацією активу	976	66, 65
Оприбутковано запаси від ліквідованого основного засобу	20	746
Відображено податкове зобов'язання з ПДВ	746	641

При списанні нестач або псування основного засобу здійснюють господарські операції та складають наступні бухгалтерські проводки:

Господарська операція	Кореспонденція рахунків	
	Дебет	Кредит
Списано нарахований знос ліквідованого основного засобу	131	10
Списано залишкову вартість ліквідованого основного засобу	976	10
Віднесено суму нестачі або вартість зіпсованого активу на матеріально відповідальну особу	375	746
Нараховано податкове зобов'язання з ПДВ	746	641
Відшкодовано суму нестачі або вартості зіпсованого основного засобу матеріально відповідальною особою	30,31	375

При списанні основного засобу з балансу у випадку його реалізації, ліквідації, нестачі чи псування складають Акт на списання основних засобів (ф. № ОЗСГ-3) або Акт на списання автотранспортних засобів (ф. № ОЗСГ-4), де вказують вартість активу (первісну, залишкову та суму накопиченого зносу), причину списання та відображають суму витрат і доходів за статтями від списання основного засобу, визначаючи в такий спосіб фінансовий результат.

Отже, обліково-інформаційне забезпечення процесу вибуття основних засобів регламентується відповідними чинними нормативно-законодавчими актами, що створюють належні умови формування необхідної економічної інформації для потреб користувачів та складання фінансової звітності.